

WGO Water 26 november 2018

Bestuurlijke afspraken waterkwaliteit

De bronnen voor drinkwater worden bedreigd door verschillende verontreinigingen. Voor de drinkwatersector is de urgentie van concrete bestuurlijke afspraken om de waterkwaliteit te verbeteren dan ook hoog. Grote uitdagingen liggen bijvoorbeeld nog op het terrein van emissies uit de landbouw en de aanpak van opkomende stoffen en medicijnresten. De minister heeft begin dit jaar aangegeven te willen komen tot afspraken voor aanpak van de waterkwaliteitsproblematiek, met 'harde handtekeningen' van betrokken partijen. Inmiddels is in dit kader de eerste 'versnellingsstafel' gestart, over nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen, met als doel bestuurlijke afspraken om de waterkwaliteit te verbeteren. Er volgt ook een 'versnellingsstafel' over opkomende stoffen en medicijnresten. Van belang is het ambitieniveau helder te krijgen: op welke termijn beogen de minister en deelnemende partijen welke resultaten. Voor Vewin is de uitkomst van deze tafels topprioriteit om te komen tot schonere drinkwaterbronnen.

- **Maak een plan van aanpak om te komen tot concrete afspraken over waterkwaliteit met een tijdpad, vorm van de afspraken en helderheid over de ambitie van de minister en deelnemende partijen.**

Ketenaanpak Medicijnresten uit Water

Geneesmiddelenresten die het menselijk lichaam verlaten worden niet voldoende gezuiverd door rioolwaterzuiveringsinstallaties. Ze komen in rivieren terecht en vormen een bedreiging voor de bronnen van drinkwater en het milieu. In oktober heeft een groot aantal partijen uit de zorgsector de Green Deal 'Duurzame zorg voor een gezonde toekomst' ondertekend samen met minister Bruins (VWS, Medische zorg en Sport). Een van de vier pijlers is een halt toeroepen aan verontreiniging van water met medicijnresten. De zorgsector laat met deze Green Deal zien dat ze het probleem van resten van geneesmiddelen in water serieus neemt. De Green Deal moet een belangrijke bijdrage leveren aan de Ketenaanpak Medicijnresten uit Water van minister Van Nieuwenhuizen (IenW). Volgende stap is daadwerkelijke invulling en uitvoering van de voornemens in de Green Deal. Specifiek gaat het dan over acties rond de aanpak bij ziekenhuizen om de emissies naar water te verminderen en het terugdringen van röntgencontrastmiddelen in water. Omdat uit de ketenaanpak helder is geworden dat het grootste deel van de medicijnresten in oppervlaktewater afkomstig is uit rioolwaterzuiveringsinstallaties, bekijken 12 waterschappen in een 'community of practice' welke RWZI's als eerste vergaande zuivering kunnen gaan toepassen. Voor dit traject is €60 miljoen beschikbaar gesteld vanuit het Regeerakkoord. Als vervolg kunnen de waterschapsbesturen verder met de besluitvorming rond hun zuiveringsinstallaties. Ook hierbij is het van belang dat helder is hoe de gelden worden ingezet en wat concreet het vervolgt traject is voor wat betreft de besluitvorming van waterschappen over zuivering.

- **Monitor en stimuleer samen met VWS concrete uitvoering van de Green Deal 'Duurzame zorg voor een gezonde toekomst' voor wat betreft het terugdringen van medicijnresten in water.**
- **Maak helder wat het plan van aanpak is rond de inzet van de gelden uit het Regeerakkoord voor de Community of Practice over rioolwaterzuiveringsinstallaties en de besluitvorming bij waterschappen.**

Klimaatverandering en energietransitie

De energietransitie zal grote impact hebben op de drinkwatervoorziening. Het ruimtebeslag in de ondergrond voor alternatieve energiesystemen zoals WKO en geothermie gaat sterk toenemen. Ook zal de ondergrondse infrastructuur veranderen door aanleg van warmtenetten, verzwaring van elektriciteitsinfrastructuur en vervanging van gas. Dit heeft impact op de drinkwatervoorziening, die afhankelijk is van de ondergrond voor winning van grondwater en op de bodem als drager van de leidingnetten. Ruimtelijke keuzes zijn nodig, bijvoorbeeld als het gaat om het gebruik van de ondergrond

voor drinkwater of energiewinning. Functiescheiding moet daar het uitgangspunt zijn. Klimaatverandering heeft meer raakvlakken met drinkwater, bijvoorbeeld door opwarming van drinkwater in het leidingnetwerk door verhoogde bodemtemperaturen. Maatregelen voor deze hot-spots zijn nodig.

- **Neem in de uitwerking van het klimaatakkoord en van het beleid voor de energietransitie en klimaatadaptatie ook de raakvlakken met en effecten op de drinkwatervoorziening mee in de afweging van maatregelen.**

Gevolgen langdurige droogte

De langdurige droogte in 2018 heeft enerzijds laten zien dat vitale functies zoals drinkwatervoorziening goed op orde zijn – overal in Nederland is drinkwater uit de kraan blijven stromen, zij het op een paar plekken met een wat lagere druk – maar anderzijds zijn er aandachtspunten geconstateerd. Vewin vindt het daarom terecht dat de minister een Beleidstafel Droogte heeft ingesteld die voorstellen kan doen om de gevolgen van de droogte in de toekomst te beperken. Onderwerpen die wat betreft de drinkwatersector op de agenda moeten staan van de Beleidstafel zijn evaluatie van de verdringingsreeks (rangorde van functies bij de verdeling van het beschikbare zoetwater), de governance van het grondwaterbeheer en het vermijden van verzilting van innamepunten voor de drinkwatervoorziening. Daarnaast vindt Vewin het van belang dat lozingsvergunningen van bijvoorbeeld de industrie debietsafhankelijk worden gemaakt. Het is essentieel dat de verbeterpunten in beleid zijn doorgevoerd voordat een nieuwe droogteperiode aanbreekt.

- **Stel op korte termijn verbeteropties voor m.b.t. de verdringingsreeks, governance van het grondwater, voorkomen van verzilting en debietsafhankelijke lozingsvergunningen om de gevolgen van droogte zoveel mogelijk te voorkomen.**

Debietafhankelijk lozingsvergunningen in verband met droogte

Bij vergunningverlening voor (industriële) lozingen moet rekening gehouden worden met de mogelijke effecten van de lozing op de waterkwaliteit bij innamepunten voor drinkwaterproductie. De Minister van I&W is bezig met de uitvoering van een noodzakelijke verbetering in de praktijk van vergunningverlening op het gebied van bevoegdheidsverdeling, transparantie van lozingsgegevens, en ontwikkeling van kennis en capaciteit. Het is van belang om zorg te dragen voor een goede voortgang van de uitvoering van deze bestaande agenda. De droogte heeft de aandacht gevestigd op een specifiek element van vergunningverlening. Als de afvoer van een rivier lager is dan waar vanuit is gegaan bij de vergunningverlening, kunnen kwaliteitsnormen alsnog overschreden worden en kan de drinkwaterproductie problemen ondervinden. Het is daarom van belang om lozingsvergunningen debietafhankelijk te maken. Dit betekent dat in periodes van lagere rivierafvoer dan waarmee in de vergunning rekening is gehouden, de lozing (tijdelijk) moet worden teruggebracht om waterkwaliteitsproblemen bij winningen voor drinkwaterproductie te voorkomen.

- **Maak (industriële) lozingsvergunningen debietsafhankelijk, om hiermee waterkwaliteitsproblemen bij winningen voor drinkwaterproductie in periode van droogte en lage rivierafvoeren te voorkomen.**

Uitvoeringsprogramma opkomende stoffen

Het uitvoeringsprogramma opkomende stoffen komt voort uit de structurele aanpak van opkomende stoffen in relatie tot de bescherming van drinkwaterbronnen. Het uitvoeringsprogramma moet een overzicht geven van alle activiteiten die onderdeel zijn van de aanpak van opkomende stoffen, geclusterd in ketenstappen. Vewin ondersteunt het opstellen van het uitvoeringsprogramma waarmee de context van de problematiek rond opkomende stoffen duidelijker wordt gemaakt, en inzichtelijker wordt welke acties al zijn ondernomen en welke maatregelen nog noodzakelijk zijn. Wat volgens Vewin primair nog ontbreekt zijn acties op het gebied van transparantie van geloosde stoffen, zodat het voor de drinkwaterbedrijven inzichtelijk wordt wat zij in hun drinkwaterbronnen kunnen verwachten. Daarnaast is het van belang om een actie op te nemen over de opname van een verplichting in REACH om bij registratie van een stof een inschatting te maken van de effecten die het vrijkomen van de stof kan hebben op de waterkwaliteit en het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water. Deze informatie moet beschikbaar zijn voor vergunningverleners zodat zij dit kunnen gebruiken bij de afwegingen die zij moeten maken in het vergunningverleningsproces.

Vewin levert een bijdrage aan de verdere concretisering van het uitvoeringsprogramma.

- **Neem acties op in het uitvoeringsprogramma waarmee gezorgd wordt voor transparantie over geloosde stoffen, door bedrijven te verplichten een actueel overzicht te maken van de stoffen die zij lozen en het afvalwater continu te monitoren. Deze gegevens moeten gedeeld worden met de vergunningverlener en wanneer relevant met de drinkwaterbedrijven.**

- **Pleit in Europees verband voor de opname van een verplichting in REACH om bij registratie een inschatting te maken van de effecten die het vrijkomen van een stof kan hebben op de waterkwaliteit, op drinkwaterbronnen en op het halen van de doelen van de KRW. Deze informatie moet beschikbaar zijn voor vergunningverleners zodat zij dit kunnen gebruiken in het vergunningverleningsproces.**

Belasting op water

In de kabinetsplannen zal de belasting op kraanwater stijgen door de generieke verhoging van het verlaagde btw tarief, die ook op kraanwater van toepassing is. Vewin vindt deze belastingverhoging onverstandig omdat het gebruik van drinkwater uitstekend past in het overheidsbeleid gericht op de bevordering van een gezonder voedingspatroon en een duurzamere samenleving. Dit knelt te meer omdat het kabinet blijktbaar in het Preventieakkoord voornemens is bronwater in flessen goedkoper te maken (verlaging verbruiksbelasting). Het is voor de drinkwaterbedrijven onbegrijpelijk hoe verlaging van de belasting op flesjes bronwater valt te rijmen met verhoging van de belasting op drinkwater uit de kraan. Dat is niet consistent als het gaat om het stimuleren van de consumptie van gezond water en zelfs contraproductief als het gaat om beperking van de plastic afvalproblematiek.

- **Compenseer de btw-verhoging op drinkwater door verlaging van de Belasting op leidingwater, om zo te voorkomen dat kraanwater duurder wordt. Dit kan budgetneutraal door verhoging van de Verbruiksbelasting op (suikerhoudende) frisdranken.**